

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamisesta

Ympäristöministeriö

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=572ff5e0-2505-4af3-8bcd-02e26bc53100>

Lausunto

Ympäristöministeriö on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 §:n muuttamisesta sekä siihen liittyvistä asetusmuutoksista (diaarinro: VN/23928/2023).

Luonnonvarakeskus lausuu asiassa biokaasulaitosten ympäristölupakäytäntöihin kohdistuvista muutoksista.

Pienten, tilakohtaisten biokaasulaitosten ympäristölupakäytännöt ovat olleet tulkinnanvaraisia ja toimintatavat ovat vaihdelleet. Tämä on asettanut toiminnanharjoittajat epätasa-arvoiseen asemaan eikä ole toivotusti edistänyt asianmukaista kestävyysvarmistamista biokaasulaitoksilla. Siksi on tärkeää selkeyttää käytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien yhdenmukainen kohtelu ja menettelyiden tasavertaisuus.

Nyt esitetyssä toimintamallissa alle 20 000 t/vuosi kapasiteetin maatilan biokaasulaitokset, joiden syötteinä olisi ilmoituksenvaraisen eläinsuojan yhteydessä (samalla tilalla), omasta tuotannosta muodostuvia syötemateriaaleja, voisivat liittää biokaasulaitoksen osaksi eläinsuojan ympäristöilmoitusta. Kaikki muut em. kokoluokan biokaasulaitokset olisivat ympäristölupamenettelyn piirissä, ml. muutoin ensin mainittua vastaavat laitokset, mutta jotka ottavat vastaan jotain tilan ulkopuolista (ts. muusta kuin tilan omasta toiminnasta muodostuvaa) syötemateriaalia. Luvittava viranomainen olisi kunta ilmoituksen yhteydessä ja kunta tai AVI ympäristöluvan yhteydessä luparajan ylittävien eläinsuojien yhteydessä ja laitostyöstä riippuen kynnyskapasiteettina 20 000 t. Kuitenkin toisin kuin ilmoitusmenettelyssä yleensä, eläinsuojan ympäristöilmoitukseen liitettäväkin biokaasulaitoksen tulisi toimittaa valvovalle viranomaiselle vuosiraporttina tiedot laitoksen toiminnasta.

Luonnonvarakeskus ei näe etua siitä, että jokin yksittäistapaus erilaisista maatilakokoluokan biokaasulaitoksista siirrettäisiin eläinsuojan ympäristöilmoituksen yhteyteen. Pikemminkin tämä lisää tulkinnanvaraisuutta ja epätasapuolisen käsittelyn riskiä tilanteessa, jossa tiloja hallinnoidaan ja omistetaan erilaisin tavoin, eikä kaikki toiminta ole välttämättä juuri eläinsuojaan sidottua eikä näin ollen selkeästi rajattavissa biokaasulaitoksenkaan kannalta.

Lisäksi Luonnonvarakeskus huomauttaa, että ilmoitusmenettelyn eläinmäärien ylärajat ovat varsin korkeat ja niiden eläinsuojissa muodostuu runsaasti lantaa. Laitoskoko on jo suhteellisen suuri perinteiseen maatilakokoluokan laitokseen viitattaessa. Koska maatalouden rakennemuutoksen myötä ko. suurempien tilojen osuus kaikista kotieläintiloista todennäköisesti vain kasvaa, tulee biokaasulaitos yhä useammalle tilalle taloudellisten mahdollisuuksien piiriin. Samalla laitosten syötteisiin lisättäen enenevästi myös erilaisia kasvibiomassoja, joiden luokittelu samalta tilalta tai tilan ulkopuolelta tuleviksi voi

monimutkaistua ja muuttua yhä tulkinnanvaraisemmaksi. Sama tulkinnanvaraisuus voi koskea myös lantoja, jos samalla toiminnanharjoittajalla on useita eläinsuojia samalla tai eri tilatunnuksella.

Biokaasulaitoksen ympäristölupa hakumenettelyineen ei vaadi olennaisesti enemmän tietoja tai hallinnollista työtä kuin eläinsuojan ympäristöilmoitus. Päinvastoin se ohjaa huomioimaan biokaasulaitoksen kokonaisuutena, jossa jokainen vaihe eläinsuojan lannanpoistosta mädätteen lannoituskäyttöön on suunniteltava huolellisesti ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Ympäristövaikutusten minimointi on lisäksi yleensä sidoksissa laitoksen kannattavuuteen mm. biokaasutuoton maksimoimiseksi sekä typpihävikkien vähentämiseksi, jolloin luvan haku voi edesauttaa myös laitoksen kannattavuuden parantamista. Kun vuosiraporttiakin vaadittaisiin joka tapauksessa, ei sekään luvan ja ilmoituksen välille hallinnollista eroa tee. Luonnonvarakeskus ei näinkään ollen näe esitystä tietynlaisten laitosten siirtämisestä eläinsuojan ilmoitusmenettelyn piiriin olennaisena hallinnollisena kevennyksenä. Lisäksi toiminnanharjoittajilla on laitosta hankkiessaan yleensä konsultti ja/tai laitostoimittaja tukena lupahakemuksen laatimiseksi, mikä edesauttaa tarvittujen tietojen koontia hakemukseen ja niiden huolelliseen toteuttamiseen itse laitoksessa. Samoja tietoja tarvitaan myös kestävyyslain mukaisessa kestävyuden todentamisessa, joka koskee yhä useampaa pienemmistäkin laitoksista, jolloin lupahakemuksen tekeminen tukee myös kestävyuden arviointimenettelyä.

Toimintaperiaate, että sekä eläinsuoja että biokaasulaitos ovat saman viranomaisen käsittelyssä, on kannatettava, mutta sekä kaikille osapuolille selkeän toimintatavan että biokaasutoiminnan ympäristövaikutusten hallinnan varmistamisen vuoksi biokaasulaitoksen tulee Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan olla ympäristöluvan piirissä sen koosta riippumatta.

Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus ovat toteuttaneet laajan tarkastelun biokaasulaitosten kestävyuden varmistamiseksi KEBIO-hankkeessa (loppuraportti: Luostarinen ym. 2023. Kestävät käytännöt biokaasutuotannossa. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-479-8>). Hankkeen tulokset kertovat, ettei biokaasulaitosten ympäristöllistä kestävyyttä varmisteta nykyisellään riittävällä tavalla. Ympäristölupavaade kaiken kokoisille biokaasulaitoksille on näin ollen perusteltua ja ohjaa toiminnanharjoittajaa jo laitoksen suunnitteluvaiheessa kiinnittämään huomiota kaikkiin biokaasulaitoksen mahdollisiin ympäristövaikutuksiin. Luvan yhteydessä voidaan myös viranomaisen toimesta tarkistaa, että tarvittaviin toimenpiteisiin on ryhdytty, ja seurata laitoksen toimintaa myös jatkossa.

Luonnonvarakeskus tähdentää, että yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseksi on myös syytä laatia ajantasainen biokaasulaitosten ympäristöluvituksen ohje ja kouluttaa luvittavia viranomaisia tuntemaan biokaasulaitokset kokonaisuudessaan, jotta oikeisiin ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin tekijöihin osataan varmasti kiinnittää riittävästi huomiota. Sama ohje ohjaa myös toiminnanharjoittajia kiinnittämään tarpeellisiin tekijöihin huomiota jo laitosta suunniteltaessa.

Luonnonvarakeskus näkee, että alle ympäristöilmoituksen rajojen eläinmäärillä on epätodennäköistä, että eläinsuojien yhteyteen biokaasulaitoksia rakennettaisiin. Niillä muodostuva lantamäärä on hyvin alhainen eikä ainakaan sen varaan laitoksia kannattavasti voine rakentaa. Vaikka samalla tilalla

muodostuisi syötteiksi soveltuvia kasvibiomassoja, olisi investointi epätodennäköinen pienen koon vuoksi. Mikäli näin pienille kotieläintiloille kuitenkin biokaasulaitoksia rakennettaisiin, tulee niillekin hakea ympäristölupa riippumatta siitä, ettei eläinsuojalta vaadita ympäristöilmoitusta.

Lausunnon valmistelija(t):
Sari Luostarinen

Liitteet: